

27 Ιανουαρίου, 1995.

[ΠΙΚΗΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ/στές]

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΥΡΟΠΕΤΡΗ,

Εφεσείων,

v.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ,

Εφεσίβλητου.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 8293).

-
- Αποζημιώσεις — Γενικές αποζημιώσεις — Σωματικές βλάβες — Κρανιοεγκεφαλικός τραυματισμός — Ενάγων 19 ετών κατά το ατύχημα, επιπλοποιός — Σοβαρή εγκεφαλική διάσειση — Κάταγμα της άνω και κάτω γνάθου — Τραυματισμός του προσώπου — Κάταγμα της μεσότηας του αριστερού μηριαίου οστού — Καθήλωση στο στρώμα για μήνες — Φρικτοί πόνοι και ταλαιπωρίες — Σοβαρή αναπηρία και δυσμορφία — Υποβολή σε επτά εγχειρήσεις — Μετεγχειρητικές επιπλοκές — Ανάγκη νέων εγχειρήσεων στα οστά του προσώπου στο εξωτερικό — Κρανιοεγκεφαλικός τραυματισμός, πονοκέφαλοι, επιβράδυνση της ψυχογενετικής και εγκεφαλική ατροφία στη μεταπικική χώρα αμφίπλευρα — Βράχυνση του αριστερού μηριαίου οστού κατά 3 εκ. — Επιδικασθείσες αποζημιώσεις £8.500 αυξήθηκαν σε £40.000.
- Μείωση ικανότητας εργασίας — Επιπλοποιός — Σωματικές βλάβες — Δημιουργία επιχείρησης — Δεν εξουδετερώνει το δικαίωμα αποζημίωσης ούτε μειώνει τις διεκδικήσεις για απώλεια ή μείωση της ικανότητας εργασίας — Σταθερή άνοδος του επιπέδου των γενικών αποζημιώσεων — Πρέπει να είναι κοινωνικά αποδεκτές — Δεν έχουν σκοπό την τιμωρία αλλά την αποκατάσταση.
- Πολλαπλασιαστής και πολλαπλασιαστέος — Γενικές αποζημιώσεις — Καθορισμός των αποζημιώσεων για την απώλεια ικανότητας εργασίας από ζημιά που δεν συσχετίζεται με συγκεκριμένη απώλεια εισοδημάτων στο μέλλον — Η ζημιά προσμετρά ως απώλεια που ανάγεται στις γενικές αποζημιώσεις και όχι κάτω από συγκεκριμένο κοινόδι μελλοντικής ζημιάς — Η μέθοδος του πολλαπλασιαστή και πολλαπλασιαστέου δεν προσφέρεται, ελλείπει ο πολλαπλασιαστής.

Ο εφeseίων, σε ηλικία 19 ετών τραυματίστηκε σε αυτοκινητικό
 ατύχημα με ολέθριες συνέπειες στην υγεία και τη μελλοντική του ζωή.
 Η ευθύνη για το ατύχημα επιμερίστηκε, μετά από συμφωνία των δια-
 δίκων σε 15% στον ενάγοντα - εφeseίοντα και 85% στον εναγόμενο -
 5 εφeseίβλητο. Οι σωματικές βλάβες κατά την εισαγωγή του στο Νοσο-
 κομείο Λάρνακας ήταν, σοβαρή εγκεφαλική διάσειση, κάταγμα της
 άνω και κάτω γνάθου, τραυματισμός του προσώπου και κάταγμα της
 μεσότητας του αριστερού μηριαίου οστού. Τα αναπνευστικά προβλή-
 ματα που παρουσίασε σε συνδυασμό με την ανάγκη αποτροπής εισρό-
 10 φησης αίματος επέβαλαν την διενέργεια τραχειοτομής. Για την αντι-
 μετώπιση του κατάγματος υποβλήθηκε σε σειρά εγχειρήσεων. Κάτω
 από γενική αναισθησία έγινε ανάταξη και στερέωση. Μετεγχειρητικά
 διαπιστώθηκε παράλυση του περoνιακού νεύρου και μόλυνση του
 οστού με εμφάνιση οστεομυελίτιδος. Δεύτερη επέμβαση έγινε για την
 15 αφαίρεση των υλικών οστεοσύνδεσης προς αντιμετώπιση της μόλυν-
 σης του αίματος και αποτροπή επέκτασης της, τρίτη για καθαρισμό
 του οστού και των μαλακών μοριών και τέταρτη για μεταμόσχευση
 τμήματος από το λαγώνιο οστόν στην περιοχή του κατάγματος. Η
 ικανότητα του να κινείται δεν αποκαταστάθηκε. Προέκλυσε βράχυνση
 20 του αριστερού ποδιού κατά 3 εκ. που επέφερε χωλότητα και περιορί-
 στηκε η ικανότητα κάμψης του αριστερού γόνατος, ενώ η χαλαρότητα
 των συνδέσμων του γόνατος προκάλεσε υπερκινητικότητα της επιγο-
 νατίδας και κριγμό εξαιτίας της τριβής του μηριαίου οστού.

25 Οι κακώσεις του εφeseίοντα στο πρόσωπο και την κεφαλή ήταν σο-
 βαρές και επώδυνες και κατέστησαν τη λειτουργία του στόματος αδύ-
 νατη. Υποβλήθηκε σε σειρά εγχειρήσεων αλλά απαιτούνταν και άλλες
 που μπορούσαν να γίνουν μόνο στο εξωτερικό. Τα τραύματα και οι
 ουλές στο πρόσωπο του είχαν προκαλέσει σοβαρή δυσμορφία. Χρει-
 30 άστηκε να υποστεί πλαστική εγχείριση του ρινικού διαφράγματος,
 επέμβαση για βελτίωση της παραμόρφωσης της αριστερής παρειάς και
 άλλη, διάρκειας έξι ωρών για προσθετική εργασία. Ο κρανιοεγκεφα-
 λικός τραυματισμός του προκαλεί συχνά πονοκεφάλους, ερεθισμούς,
 ανησυχία και κόπωση, επιβράδυνση της ψυχογενετικής και εγκεφαλι-
 35 κή ατροφία στη μετωπική χώρα, αμφίπλευρα.

Το Επαρχιακό Δικαστήριο επέδixασε ποσό £8.500.- ως γενικές
 αποζημιώσεις, αλλά παρά τη σημαντική μείωση της ικανότητας του
 εφeseίοντα για εργασία δεν έκαμε καμία πρόνοια στην απόφαση γι'
 40 αυτό το κονδύλι των αποζημιώσεων. Έκρινε ότι εφόσον θα μπο-
 ρούσε να προσφέρει καθιστική εργασία στην επιχείρηση εστιατορί-
 ου που δημιούργησε με τον αδελφό της αρραβωνιαστικιάς του, με
 τη χρηματοδότηση συγγενών δεν edικαιολογείτο καμία πρόνοια για
 μείωση της ικανότητας του για εργασία.

Ο δικηγόρος του εφεσίβλητου αναγνώρισε ότι η παράλειψη του Δικαστηρίου να κάμει οποιαδήποτε πρόβλεψη γι' αυτό το κονδύλι των αποζημιώσεων, συνιστά σφάλμα και εισηγήθηκε ότι εδικοιολο- γείο πρόνοια £1.000 που θα αύξανε τις γενικές αποζημιώσεις σε £9.500. Κατά τα άλλα υπέβαλε ότι οι αποζημιώσεις είναι επαρκείς και δεν παρέχεται πεδίο για οποιαδήποτε επέμβαση του Εφετείου. 5

Ο δικηγόρος του εφεσεύοντα, αντίθετα, υπέβαλε ότι όχι μόνο η πα- ράλειψη πρόνοιας για αποζημίωση του εφεσεύοντα για μείωση της ικανότητάς του για εργασία αλλά και το επιδικασθέν ποσό γενικά, δεν αντανακλά ούτε κατ' ελάχιστο τα δεινά που υπέστη ο εφεσεύων 10 και την οικτρή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει.

Αποφασίστηκε, ότι:

- (1) Κάτω από οποιοδήποτε πρίσμα και αν κριθεί το ποσό των γενι- 15 κών αποζημιώσεων είναι καταφανώς ανεπαρκές. Τα τραύματα του εφεσεύοντα ήταν σοβαρά, καθ'ήλωθη στο κρεβάτι για με- γάλο χρονικό διάστημα και η κατάσταση του ήταν εξαιρετικά δύσκολη και επώδυνη. 20
- (2) Η αποζημίωση πρέπει να περιλαμβάνει και ποσό για πόνο, δυσχέ- ρεια και ταλαιπωρίες από νέες χειρουργικές επεμβάσεις.
- (3) Στον καθορισμό των αποζημιώσεων για απώλεια ικανότητας 25 εργασίας, η ζημιά προσμετρά ως απώλεια που ανάγεται στις γε- νικές αποζημιώσεις και όχι κάτω από συγκεκριμένο κονδύλι μελλοντικής ζημιάς· το ύψος της συναρτάται μ' όλους εκείνους τους παράγοντες που τείνουν να δια φωτίσουν για την πιθανό- τητα απώλειας εισοδήματος στο μέλλον· η μέθοδος του πολλα- 30 πλασιαστή και πολλαπλασιαστέου δεν προσφέρεται.
- (4) Οι γενικές αποζημιώσεις από £8.500 θα πρέπει να αυξηθούν σε 35 £40.000. Οι σωματικές βλάβες, πόνοι και ταλαιπωρίες που υπέ- στη ο εφεσεύων, οι αναπηρίες και άλλες συνέπειές τους, επιμαρ- τυρούν αφ' εαυτών ότι η επιδικασθείσα αποζημίωση ήταν έκδη- λα ανεπαρκής· σε ηλικία 19 ετών υπέστη τα πάνδεινα, έχασε δυο και μισό από τα καλύτερα του χρόνια στα νοσοκομεία, υποβλή- θηκε σε σειρά εγχειρήσεων και τελικά παρέμεινε παραμορφωμέ- νος, ανάπηρός που χρειαζόταν νέες εγχειρήσεις για βελτίωση 40 της δεινής του θέσης.

Η έφεση επιτράπηκε με έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Paraskevaides (Overseas) Ltd v. Christofi (1982) 1 C.L.R. 789,

5 *Polykargou v. Adamou (1988) 1 C.L.R. 475,*

Παναγή ν. Θεοδώρου και Άλλων (1992) 1(B) Α.Α.Δ. 1303,

Κωνσταντίνου ν. Ιωάννου (1993) 1 Α.Α.Δ. 669,

10

Fairley v. John Thompson Ltd (Design and Contracting Division) Ltd [1973] 2 Lloyd's Rep. 40,

Clarke v. Rotax Aircraft [1975] 3 All E.R. 794,

15

Foster v. Tyne and Wear CC [1986] 1 All E.R. 567,

Moeliker v. A. Reyvolle and Co. Ltd [1977] 1 All E.R. 9,

20

Φοινικαρίδης και Άλλη ν. Γεωργίου και Άλλων (1991) 1 Α.Α.Δ. 475.

Έφεση

25 Έφεση από τον ενάγοντα κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας, (Φρ. Νικολαΐδης, Π.Ε.Δ.) που δόθηκε στις 17 Οκτωβρίου, 1990 (Αρ. Αγωγής 487/87), με την οποία επιδικάστηκε ποσό £8.500.- ως γενικές αποζημιώσεις, αναφορικά με αυτοκινητικό δυστύχημα στο οποίο ενεπλάκη και το οποίο είχε ολέθριες συνέπειες για την υγεία και τη μελλοντική του ζωή.

30

Γ. Γεωργίου, για τον Εφεσείοντα.

Α. Δράκος, για τον Εφεσίβλητο.

35

Cur. Adv. vult.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Γ. Μ. Πιχής.

40

ΠΙΚΗΣ, Δ. : Ο εφεσείων προσβάλλει το ποσό που του επιδικάστηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας (£8.500,-) ως γενικές αποζημιώσεις, ως έκδηλα ανεπαρκές. Στην ηλικία των 19 χρόνων, ο εφεσείων ενεπλάκη σε αυτοκινητικό δυστύχημα που είχε ολέθριες συνέπειες για την υγεία και τη μελλοντική του

ζωή. Η ευθύνη για το δυστύχημα επιμερίστηκε, μετά από συμφωνία των διαδίκων, σε 15% (ενάγων-εφεσείων) και 85% (εναγόμενος-εφεσίβλητος). Ο τραυματισμός του επέβαλε την καθήλωσή του στο στρώμα για μήνες και του προκάλεσε φρικτούς πόνους και ταλαιπωρία. Η πολύπλοκη θεραπεία στην οποία υποβλήθηκε, βελτίωσε αλλά δεν αποκατάστησε την υγεία του. Τα κατάλοιπα του τραυματισμού του είναι σοβαρή αναπηρία, δυσμορφία και περιορισμός της ικανότητάς του για εργασία. Τα τραύματά του επέβαλαν την παραμονή του στο νοσοκομείο για 19 μήνες και περιόρισαν για περισσότερο από ένα χρόνο μετά την έξοδό του την ικανότητά του να κινείται χωρίς υποστήριξη. Για 14 μήνες χρησιμοποιούσε δεκανίκια, δυο τους πρώτους 12 μήνες και ένα τους τελευταίους 2. Υποβλήθηκε σε επτά συνολικά χειρουργικές επεμβάσεις, μερικές από τις οποίες είχαν μετεγχειρητικές επιπλοκές, συμπτωματικές της κατάστασης της υγείας του και των μέσων για την αντιμετώπισή τους.

Οι ορατές κακώσεις που διαπιστώθηκαν κατά την εισαγωγή του εφεσείοντα στο Νοσοκομείο Λάρνακος, ήταν-

(α) Σοβαρή εγκεφαλική διάσειση,

(β) κάταγμα της άνω και κάτω γνάθου,

(γ) τραυματισμός του προσώπου και

(δ) κάταγμα της μεσότητας του αριστερού μηριαίου οστού.

Η πρώτη επιπλοκή από τα τραύματά του παρουσιάστηκε στον αναπνευστικό χώρο, ευθύς μετά την εισαγωγή του στο νοσοκομείο· δυσκολευόταν ν' αναπνεύσει. Η δυσχέρεια αυτή, σε συνδυασμό με την ανάγκη αποτροπής του κινδύνου εισρόφησης αίματος, επέβαλαν τη διενέργεια τραχειοτομής. Παράλληλα, η απώλεια αίματος κατέστησε αναγκαία τη μετάγγιση αίματος.

Το κάταγμα του μηριαίου οστού ακινητοποιήθηκε σε πρώτο στάδιο, εξέλιξη μετά την οποία ο ασθενής μεταφέρθηκε στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας για γενική εκτίμηση της τραγικής του κατάστασης. Σε κατοπινό στάδιο (ο εφεσείων) επαναμεταφέρθηκε στο Γενικό Νοσοκομείο της Λάρνακος.

Οι χειρουργικές επεμβάσεις και η θεραπεία στην οποία υποβλήθηκε (ο εφεσείων) για την αντιμετώπιση του κατάγματος του μηριαίου οστού, περιγράφονται σε συντομία πιο κάτω:

- 5 (Α) Εγχείρηση κάτω από γενική αναισθησία για την ανάταξη και στερέωση του κατάγματος. Μετεγχειρητικά, διαπιστώθηκε παράλυση του περνιακού νεύρου και μόλυνση του οστού με την εμφάνιση οστεομυελίτιδας.
- 10 (Β) Επέμβαση για την αφαίρεση των υλικών οστεοσύνδεσης η οποία διενεργήθηκε για την αντιμετώπιση της μόλυνσης του αίματος και αποτροπή της επέκτασής της. Η επέμβαση δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, οπότεν προέκυψε ανάγκη για την υποβολή του εφeseίοντα σε νέα χειρουργική επέμβαση: εκείνη που περιγράφεται κάτω από το γράμμα (Γ).
- 15 (Γ) Χειρουργική επέμβαση για τον καθαρισμό του οστού και των μαλακών μοριών.
- (Δ) Χειρουργική επέμβαση για τη μεταμόσχευση οστού από το λαγώνιο οστόν στην περιογή του κατάγματος και ακινητοποίηση του κατάγματος σε νάρθηκα Thomas.
- 20 (Ε) Αντικατάσταση του νάρθηκα Thomas με βοήθημα εξωτερικής στήριξης Vagner το οποίο αφαιρέθηκε μετά από τρεις μήνες.

25 Η μακρά και επώδυνη θεραπεία στην οποία υποβλήθηκε ο εφeseίων, δεν αποκατέστησε την ικανότητά του να κινείται. Προκλήθηκε βράχυνση του αριστερού ποδιού κατά 3 εκ. που επέφερε χωλότητα. Επίσης περιορίστηκε η ικανότητα για κάμψη του αριστερού γόνατος. Η χαλαρότητα των συνδέσμων του γόνατος, σε συνδυασμό με την τελευταία επιπλοκή, προκαλεί υπερκινητικότητα της επιγονατίδος και κριγμό εξαιτίας της τριβής του μηριαίου οστού.

30 Άλλο μη ανατρέψιμο επακόλουθο των τραυμάτων του εφeseίοντα, είναι η ατροφία του τετρακεφάλου και βλάβη του περνιαίου οστού.

35 Μόνιμα αποτελέσματα του τραυματισμού στο μηρό, είναι η χωλότητα, η δυσχέρεια στο βάδισμα, η ουσιαστική αδυναμία βάδισης σε ανώμαλο έδαφος και η ανικανότητα για κάθε μορφή αθλητικής δραστηριότητας.

40 Η κατάσταση του εφeseίοντα κατέστησε, σύμφωνα με την ιατρική μαρτυρία, αδύνατη κάθε χειρωνακτική εργασία, αδυναμία την οποία και ο ίδιος αισθάνεται και βεβαίωσε στην κατάθεση του. Πριν τον τραυματισμό του, ο εφeseίων ήταν επιπλοποιός.

Αναμφισβήτητα, δεν μπορεί τώρα ν' ασκήσει εκείνο το επάγγελμα ή να επιδοθεί σ' οποιαδήποτε χειρωνακτική εργασία. Μό-

νο σε καθιστική εργασία μπορεί ν' απασχοληθεί, ενδεχόμενο για το οποίο οι προοπτικές είναι περιορισμένες, όπως ο ίδιος διεπίστωσε. Η εικόνα που σκιαγραφείται σε σχέση με τις προοπτικές για την απασχόληση του εφεσείοντα, είναι εκείνη ενός ανειδίκευτου σ' οποιοδήποτε καθιστικό επάγγελμα νέου που αδυνατεί ν' αναλάβει οποιαδήποτε χειρονακτική εργασία. 5

Οι κακώσεις του εφεσείοντα στο πρόσωπο και την κεφαλή, ήταν ακόμα σοβαρότερες και πολύ πιο επώδυνες απ' εκείνες του ποδιού. Ο τραυματισμός του προσώπου κατέστησε για μεγάλο χρονικό διάστημα αδύνατη τη λειτουργία του στόματος. Για την αποκατάσταση της λειτουργίας, σ' όποιο βαθμό ήταν δυνατό, ο εφεσείων υποβλήθηκε σε σειρά χειρουργικών επεμβάσεων. Η βελτίωση που επήλθε ήταν περιορισμένη. Η ιατρική πρόγνωση είναι ότι αν υποβληθεί σε νέες χειρουργικές επεμβάσεις που μπορεί να γίνουν μόνο στο εξωτερικό, θα βελτιωθεί η λειτουργικότητα του στόματος κατά 80%. Στην απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου γίνεται πρόνοια για την αντιμετώπιση της δαπάνης αυτής ως ειδικής ζημίας. 15

Οι ουλές που προκλήθηκαν στο πρόσωπο του εφεσείοντα εξαιτίας του τραυματισμού του στο άνω και κάτω χέιλος, η συμπίεση του αριστερού ζυγωματικού και η ουλή (μήκους 3 εκ.) στον αριστερό πώγωνα, σε συνδυασμό με τις κακώσεις του στόματος, έχουν προκαλέσει παραμόρφωση του προσώπου του εφεσείοντα η οποία δικαιολογημένα μπορεί να χαρακτηριστεί ως σοβαρή δυσμορφία. 20 25

Αναλυτικά, οι κακώσεις του εφεσείοντα στο στοματικό χώρο, είναι :

Απώλεια τμήματος του οστού της φατνιακής απόφυσης με επακόλουθο τη δυσχέρεια στη σύγκληση του στόματος. Η φατνιακή απόφυση στη δεξιά και αριστερή πλευρά του στόματος ευρίσκοντο σε διαφορετικό επίπεδο. Η ικανότητα διάνοιξης του στόματος μειώθηκε κατά 40%. Για την αντιμετώπιση του τραύματος του στόματος τοποθετήθηκε προσθετικό μηχανήμα με πορσελάνες. 30 35

Οι χειρουργικές επεμβάσεις στις οποίες υποβλήθηκε ο εφεσείων στην περιοχή του στόματος είναι, αναλυτικά, οι εξής:

1. Πλαστική εγχείρηση του ρινικού διαφράγματος. 40
2. Επέμβαση για τη βελτίωση της παραμόρφωσης της αριστερής παρειάς.

3. Επέμβαση διάρκειας έξι ωρών για προσθετική εργασία. Μέχρις ότου αφαιρεθούν οι συρματικές περιδέσεις, για ένα χρονικό διάστημα ο εφeseίων τρεφόταν με ορρούς.

5 Στη μαρτυρία του ο Δρ. Καμμίσης, Ειδικός Πλαστικός Χειρουργός, κατέθεσε ότι η περίπτωση του εφeseίοντα ήταν μια από τις χειρότερες που συνάντησε στα 19 χρόνια της άσκησης του επαγγέλματός του στην Κύπρο. Η εκτίμηση του γιατρού είναι, όπως έχουμε εξηγήσει, ότι η κατάσταση του εφeseίοντα μπορεί να βελτιωθεί μόνο αν υποβληθεί σε νέες χειρουργικές επεμβάσεις στα 10 οστά του προσώπου που μπορεί να γίνουν μόνο στο εξωτερικό.

Ο κρανιοεγκεφαλικός τραυματισμός είχε επίσης δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία του εφeseίοντα. Του προκαλεί συχνά πονοκεφάλους, ερεθισμούς, ανησιγία και κόπωση. Τέλος, τα τραύματα του επέφεραν την επιβράδυνση της ψυχογενετικής και εγκεφαλική ατροφία στη μετωπική χώρα, αμφίπλευρα. Δεν παρουσιάστηκαν όμως συμπτώματα μετατραυματικού ψυχο-οργανικού συνδρόμου.

20 Έχουμε προβεί σε εκτεταμένη αναφορά στα τραύματα που υπέστη ο εφeseίων και τις επιπτώσεις, προσωρινές και μόνιμες, που είχαν στην υγεία του εφeseίοντα για να καταφανεί αν πράγματι η αποζημίωση που του επιδικάστηκε υπό μορφή γενικών αποζημιώσεων απέχει τόσο από το σωστό μέτρο ώστε να δικαιολογείται ο παραμερισμός της ως έκδηλα ανεπαρκούς· και εφόσον η απάντηση είναι θετική, ποια πρέπει να είναι η αποζημίωση που πρέπει να του χορηγηθεί.

30 Το Επαρχιακό Δικαστήριο επεδίκασε ποσό £8.500,- ως γενικές αποζημιώσεις. Παρά τη σημαντική μείωση της ικανότητας του εφeseίοντα για εργασία, δεν έγινε καμιά πρόνοια στην απόφαση γι' αυτό το κονδύλι των αποζημιώσεων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι εφόσον ο εφeseίων θα μπορούσε να προσφέρει καθιστική εργασία στην επιχείρηση εστιατορίου που δημιούργησε με τον αδελφό της αραβνιαστικιάς του, με τη χρηματοδότηση συγγενών, δεν εδικαιολογείτο καμιά πρόνοια για μείωση της ικανότητάς του για εργασία. Ο ίδιος ο εφeseίων κατέθεσε ότι του ήταν αδύνατο να προσφέρει οποιαδήποτε εργασία στο εστιατόριο, ακόμα και στο ταμείο, λόγω 35 κόπωσης και αναριθμητισμού. Το Δικαστήριο κατέληξε στην απόφασή του στην απουσία οποιοδήποτε ευρήματος για τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και τις μακροχρόνιες προοπτικές της.

40 Το γεγονός και μόνο της δημιουργίας επιχείρησης δεν εξουδετερώνει το δικαίωμα ούτε μειώνει τις διεκδικήσεις γι' αποζημίωση

για απώλεια ή μείωση της ικανότητας για εργασία. Το δικαίωμα συναρτάται με τις αντικειμενικές συνέπειες της μείωσης της ικανότητας για εργασία αποτιμώμενης στην ελεύθερη αγορά. Η επιχειρηματική δραστηριότητα συσχετίζεται με το εισόδημα που αποφέρει η επένδυση. Η μείωση της ικανότητας για εργασία έχει επιπτώσεις στις δυνατότητες του τραυματισθέντα να προσφέρει υπηρεσία είτε στη δική του είτε σε άλλη επιχείρηση. Ο δικηγόρος του εφεσίβλητου αναγνώρισε ότι η παράλειψη του Δικαστηρίου να κάμει οποιαδήποτε πρόβλεψη γι' αυτό το κονδύλι αποζημιώσεων, συνιστά σφάλμα. Εδικοιολογείτο, όπως εισηγήθηκε, πρόνοια £1.000,- γεγονός που θα επαύξανε τις γενικές αποζημιώσεις σε £9.500,-. Κατά τα άλλα, υπέβαλε ότι οι αποζημιώσεις είναι επαρκείς και δεν παρέχεται πεδίο για οποιαδήποτε επέμβαση του Εφετείου.

Ο δικηγόρος του εφεσείοντα, αντίθετα, υπέβαλε ότι όχι μόνο η παράλειψη πρόνοιας για αποζημίωση του εφεσείοντα για τη μείωση της ικανότητάς του για εργασία αλλά και το επιδικασθέν ποσό, γενικά, δεν αντανακλά ούτε κατ' ελάχιστο τα δεινά που υπέστη ο εφεσείων και την οικτρή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει.

Κάτω από οποιοδήποτε πρίσμα κι αν κριθεί το ποσό των γενικών αποζημιώσεων, είναι καταφανώς ανεπαρκές. Όπως έχει επανειλημμένα λεχθεί, οι χρηματικές αποζημιώσεις δεν αποκαθιστούν την υγεία του θύματος του αστικού αδικήματος. Γι' αυτό, δεν αποτελούν τέλειο μέτρο αποκατάστασης· είναι όμως το καλύτερο γνωστό μέσο αποκατάστασης. Η χρηματική αποζημίωση συναρτάται άμεσα με τη σοβαρότητα των τραυμάτων, τον πόνο, την οδύνη, τη δυσχέρεια που προκαλούν (τα τραύματα) και τη διάρκειά τους. Όπου οι κακώσεις προκαλούν μόνιμη αναπηρία και δυσχέρεια στην ανθρώπινη λειτουργία, οι αποζημιώσεις αποτιμούνται με βάση τη μακροχρόνια προοπτική. Όταν, ως αποτέλεσμα των κακώσεων, μειώνεται η ικανότητα για εργασία, η αποζημίωση αντιστοιχεί προς τη ζημία η οποία κατά λογική πρόβλεψη θα προκύψει.

Η νομολογία αποκαλύπτει σταθερή άνοδο του επιπέδου των γενικών αποζημιώσεων, τάση που αντανακλά μεγαλύτερη ευαισθησία για τον ανθρώπινο πόνο, την αγωνία της αναπηρίας και τη ψυχική οδύνη από την περιθωριοποίηση από τις συνήθεις δραστηριότητες του ανθρώπου [βλ. μεταξύ άλλων, *Paraskevaides (Overseas) Ltd. v. Christofi* (1982) 1 C.L.R. 789, *Polycarpou v. Adamou* (1988) 1 C.L.R. 727, *Φοινικαγίδης και Άλλη ν. Γεωργίου και Άλλων* (1991) 1 Α.Α.Δ. 475, *Παναγή ν. Θεοδώρου* (1992) 1 (Β) Α.Α.Δ. 1303, *Κωνσταντίνου ν. Ιωάννου* (1993) 1 Α.Α.Δ. 669]. Σταθερή είναι όμως η αρχή του δικαίου ότι οι αποζημιώσεις πρέπει να είναι κοινωνικά

παραδεκτές. Η αποζημίωση για αστικά αδικήματα δεν έχει σκοπό την τιμωρία αλλά την αποκατάσταση. Αυτή τούτη η ατέλεια του χρήματος ως μέσου για αποκατάσταση, δεν πρέπει να επενεργεί προς επαύξηση των αποζημιώσεων.

5

Τα τραύματα του εφεσείοντα ήταν σοβαρά και οι συνέπειές τους ακόμα σοβαρότερες. Για μεγάλο χρονικό διάστημα ο εφεσείων καθλώθηκε στο κρεβάτι. Η κατάστασή του ήταν εξαιρετικά επώδυνη και η δυσχέρειά του μεγάλη. Η θεραπεία στην οποία υποβλήθηκε ήταν μακρά και οι χειρουργικές επεμβάσεις πολλές και οδυνηρές. Η μετατραυματική του κατάσταση, όπως έχει σταθεροποιηθεί, είναι εξαιρετικά δυσμενής. Ο τραυματισμός του προκάλεσε σοβαρή αναπηρία, δυσμορφία και περιορίσε τη λειτουργία του στόματος. Έστω κι αν υποστεί τις νέες χειρουργικές επεμβάσεις στο εξωτερικό, η λειτουργικότητα του στόματος δε θ' αποκατασταθεί στα φυσιολογικά επίπεδα. Η αποζημίωση πρέπει να περιλάβει και ποσό για τον πόνο, τη δυσχέρεια και την ταλαιπωρία που θα υποστεί ως αποτέλεσμα των νέων χειρουργικών επεμβάσεων.

20

Η μείωση της ικανότητας του εφεσείοντα για εργασία είναι ουσιαστική και μεγάλη. Ενώ έχει αποδειχθεί ότι η ικανότητα του εφεσείοντα για εργασία έχει μειωθεί ουσιαστικά, δεν προσάχθηκε μαρτυρία η οποία να προδιαγράφει τη μελλοντική απώλεια εισοδήματος ώστε να καθίσταται δυνατή η εκτίμησή της.

25

Η μόνη σχετική μαρτυρία είναι ότι πριν το δυστύχημα είχε καθαρές απολαβές £25 τη βδομάδα ως επιπλοποιός, επάγγελμα το οποίο δεν μπορούσε να συνεχίσει λόγω της κατάστασης στην οποία περιήλθε. Στη *Fairley v. John Thompson Ltd. (Design and Contracting Division) Ltd* [1973] 2 Lloyd's Rep 40, 42, διακρίνεται η περίπτωση μείωσης της

30

ικανότητας για εργασία από εκείνη όπου αποδεικνύεται συγκεκριμένη απώλεια εισοδήματος. Η διάκριση αυτή δε φαίνεται να έχει στέρεη νομική βάση· αντανακλά περισσότερο τις διαφορές μεταξύ υποθέσεων όπου η μελλοντική ζημία εξειδικεύεται και αποκρυσταλλώνεται και εκείνων όπου η μελλοντική ζημία δε συγκεκριμενοποιείται [βλ. *Clarke v. Rotax Aircraft* [1975] 3 All ER 794, 798, *Foster v. Tyne and Wear CC* [1986] 1 All ER 567, 571, 572].

35

Καθοδηγητική για τον καθορισμό των αποζημιώσεων για την απώλεια της ικανότητας για εργασία από ζημία που δε συσχετίζεται με συγκεκριμένη απώλεια εισοδημάτων στο μέλλον είναι η απόφαση του Αγγλικού Εφετείου στη *Moeliker v. A Reyrolle and Co Ltd* [1977] 1 All ER 9, 15, 17. Η ζημία προσμετρά ως απώλεια που ανάγεται στις γενικές αποζημιώσεις και όχι κάτω από συγκεκριμένο κονδύλι μελλοντικής ζημίας [βλ. επίσης *Clarke* (ανωτέρω)]. Το ύψος συναρτάται μ' όλους εκείνους τους παράγοντες που τείνουν να διαφωτίσουν για

40

- την πιθανότητα απώλειας εισοδήματος στο μέλλον. Η μέθοδος του πολλαπλασιαστή και του πολλαπλασιαστέου δεν προσφέρεται σ' αυτή την περίπτωση. Ελλείπει ο πολλαπλασιαστής. Μεταξύ των παραγόντων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όπως επισημαίνονται, είναι η ηλικία του ενάγοντα, η επαγγελματική του κατάσταση και κατάρτιση, καθώς και η φύση της ανικανότητάς του (για εργασία). Σ' αυτή την υπόθεση, η ανικανότητα του εφεσείοντα είναι μεγάλη και καθιστά αδύνατη την άσκηση του μόνου επαγγέλματος στο οποίο έχει ειδικευθεί. Η περιορισμένη μόρφωση αποτελεί πρόσθετο επιβαρυντικό παράγοντα για τις μελλοντικές εισοδηματικές του προοπτικές. Τέλος, οι άκαρπες προσπάθειες του εφεσείοντα για καθιστική εργασία, παρέχουν κάποια ένδειξη για τις δυσχέρειες που θ' αντιμετωπίσει ο εφεσείων σ' αυτό τον τομέα της ζωής του. 5
- Η καταγραφή των κακώσεων που υπέστη ο εφεσείων και οι συνέπειές τους, επιμαρτυρούν αφεαυτών ότι η επιδικασθείσα αποζημίωση είναι έκδηλα ανεπαρκής. Εφόσον κρίνεται αναγκαίος ο παραμερισμός αυτού του μέρους της απόφασης, η ευθύνη για τον καθορισμό των γενικών αποζημιώσεων βαρύνει το Εφετείο. Καλούμεθα ν' αποζημιώσουμε ένα νέο άνθρωπο - 19 ετών όταν συνέβη το δυστύχημα - για τα πάνδεινα που υπέστη, την απώλεια δυόμισυ (περίπου) από τα καλύτερα χρόνια της νιότης του σε νοσοκομεία, χειρουργικές επεμβάσεις και θεραπευτική αγωγή και, τελικά, τη μετατροπή του σε παραμορφωμένο ανάπηρο. Η ζωή στην οποία μπορεί να προβλέπει δεν είναι εκείνη του ανθρώπου στην πρώτη του νιότη αλλά η ζωή του ανάπηρου με περιορισμένη ικανότητα για εργασία και με πολλά προβλήματα στην καθημερινή του λειτουργία. 15
- Κρίνουμε ότι το ποσό των £40.000,- ως γενικές αποζημιώσεις συνιστά εύλογη και δίκαιη αποζημίωση. 20
- Η έφεση επιτρέπεται με έξοδα. 25
- Το μέρος της πρωτόδικης απόφασης που αφορά τις γενικές αποζημιώσεις, παραμερίζεται και υποκαθίσταται με το ποσό των £40.000,-. 30
- Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου προσαρμόζεται ανάλογα. 35
- Η έφεση επιτρέπεται με έξοδα. 40